

МЕТОДИЧНА ВКАЗІВКА ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 3

Модуль 1. Інноваційний процес та інноваційна діяльність науковця. Охороноспроможність результатів власного наукового дослідження. Сучасні аспекти технологій патентно-інформаційного пошуку

Змістовий модуль 3. Охороноспроможність і конкурентоспроможність результатів власного наукового дослідження. Технологія отримання патенту.

Тема 3. Охороноспроможність і конкурентоспроможність результатів власного наукового дослідження. Технологія отримання патенту.

Поняття охороноспроможності результатів власного наукового дослідження. Критерії та умови охороноспроможності. Умови формування конкурентоспроможності результатів власного наукового дослідження.

Класифікація об'єктів патентного права. Визначення понять «винахід», «корисна модель». Об'єкти винаходів. Поняття про автора винаходу та авторське право на винахід (корисну модель). Набуття права інтелектуальної власності на винахід та корисну модель, охоронні документи. Структура патенту. Порядок патентування інтелектуальної власності.

Знати:

1. Поняття та умови охороноспроможності та конкурентоспроможності результатів власного наукового дослідження.
2. Об'єкти патентного права.
3. Відмінності винаходу та корисної моделі.
4. Алгоритм набуття права інтелектуальної власності.
5. Структуру патенту.
6. Порядок патентування інтелектуальної власності.

Уміти:

1. Проводити патентно-інформаційний пошук із застосуванням сучасних інформаційних технологій з обраної наукової теми дослідження у вітчизняних та закордонних джерелах, наукометричних базах.
2. Визначати об'єкт винаходу (корисної моделі).
3. Дотримуватись вимог єдиності винаходу (корисної моделі).
4. Складати формулу винаходу (корисної моделі).
5. Складати опис винаходу (корисної моделі).
6. Складати інші елементи заявки на винахід (корисну модель).
7. Реєструвати об'єкти інтелектуальної власності із дотриманням концепцій авторського права.

Зміст заняття.

Мета наукового дослідження – це всебічне та достовірне вивчення об'єкта, процесу або явища, їх структури, зв'язків та співвідношення на основі наукових принципів і методів пізнання, а також отримання і впровадження корисних результатів.

Будь-яке наукове дослідження має свій об'єкт і предмет дослідження.

Об'єкт дослідження – це матеріальна або ідеальна система.

Предмет дослідження – це структура системи, закономірності взаємодії елементів у середині системи і поза нею, закономірність її розвитку, різні властивості та якості цієї системи [33].

Науковий напрям – це наука або комплекс наук, у межах яких виконується певна наукова робота. Розрізняють технічні, біологічні, історичні та інші напрями з можливою їх деталізацією.

Структурні одиниці наукового напрямку:

- наукові комплексні проблеми (сукупність проблем, які мають одну мету);
- наукові проблеми (сукупність складних теоретичних і практичних завдань, розв'язання яких назріло в певній галузі науки);
- наукові теми (складові частини проблеми або визначене коло наукових питань);
- наукові питання (складові частини теми або окремі завдання конкретної теми) [13; 23].

Кожна наукова робота належить до певного конкретного напрямку досліджень.

Наукові роботи класифікують за такими ознаками.

За напрямом розвитку виробництва:

- створення нових технологічних процесів, машин, апаратів тощо;
- підвищення ефективності виробництва;
- поліпшення виробничих відносин та організації виробництва.

За ступенем важливості:

- найважливіші, що координуються на державному рівні;
- роботи, що виконуються Академією наук;
- роботи, що виконуються галузевими науковими установами.

За науковим рівнем:

- фундаментальні;
- прикладні;
- дослідно-конструкторські розробки.

За джерелом фінансування:

- держбюджетні;
- договірні.

КРИТЕРІЇ ОХОРОНОЗДАТНОСТІ КОРИСНОХ МОДЕЛІ

Корисна модель відповідає критеріям охороноздатності, якщо вона:

- є новою (тобто не є частиною існуючого рівня техніки);

- є промислово придатною.

Умови охороноспроможності об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій

6. Винаходу надається правова охорона, якщо він новий, має винахідницький рівень і промислово придатний.

Винахід визнається новим, якщо він не є частиною рівня техніки.

Винахід має винахідницький рівень, якщо він для спеціаліста явно не випливає з рівня техніки.

Рівень техніки визначається за всіма джерелами інформації, загальнодоступними в Україні та в іноземних державах до дати пріоритету винаходу.

Винахід визнається промислово придатним, якщо він може бути використаний у промисловості, сільському господарстві, охороні здоров'я та інших галузях народного господарства.

Об'єктами винаходу можуть бути пристрій, спосіб, речовина, штам мікроорганізму, культура клітини рослин і тварин, а також застосування відомого раніше пристрою, способу, речовини, штаму за новим призначенням.

Не визнаються винаходами:

наукові теорії;

методи організації й управління господарством;

умовні позначення, розклади, правила;

методи виконання розумових операцій;

алгоритми і програми для обчислювальних машин;

проекти і схеми планування споруд, будинків, територій;

пропозиції, що стосуються лише зовнішнього вигляду виробів і спрямовані на задоволення естетичних потреб.

Винаходи, що містять відомості, розголошення яких може завдати шкоди безпеці України, повинні бути визнані таємними в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

7. До промислового зразка належить форма, рисунок, розфарбовування або їх поєднання, що визначає зовнішній вигляд промислового виробу.

Патент видається на промисловий зразок, що є новим, оригінальним і промислово придатним.

Промисловий зразок визнається новим, якщо сукупність його суттєвих ознак невідома в Україні чи за кордоном до дати пріоритету промислового зразка.

Промисловий зразок визнається оригінальним, якщо заявлені форма, рисунок, розфарбовування або їх поєднання для фахівця в цій галузі не є явними при їх зоровому сприйнятті та оцінці.

Суттєві ознаки визначають відмінності зовнішнього вигляду промислового виробу в естетичних та ергономічних особливостях його форми, рисунка, розфарбовування або їх поєднання.

Промисловий зразок визнається промислово придатним, якщо він може бути відтворений промисловим способом у відповідному виробі для впровадження в оборот.

Відповідно до цього Положення не надається правова охорона рішенням: що зумовлені виключно технічною функцією виробу; що суперечать суспільним інтересам, принципам гуманності і моралі; щодо об'єктів архітектури (в тому числі промислових, гідротехнічних та інших стаціонарних споруд), крім малих архітектурних форм; щодо друкованої продукції; щодо об'єктів нестійкої форми з рідких, газоподібних, сипких і подібних до них речовин.

8. Товарний знак і знак обслуговування (далі - товарний знак) - це позначення для відрізнення відповідно товарів і послуг, які виробляють чи надають одні фізичні або юридичні особи, від однорідних товарів і послуг (далі - товари), які виробляють чи надають інші фізичні або юридичні особи.

Як товарні знаки можуть бути зареєстровані словесні, зображувальні, об'ємні та інші позначення або їх комбінації.

Товарний знак може бути зареєстрований у будь-якому кольорі чи кольоровому поєднанні.

Не допускається реєстрація товарних знаків, що складаються лише з позначень, які:

не мають розрізняльної здатності;

являють собою державні герби, прапори й емблеми; офіційні назви держав; емблеми, скорочені або повні найменування міжнародних міжурядових організацій; офіційні контрольні, гарантійні та пробірні клейма, печатки; нагороди та інші відзнаки. Такі позначення можуть бути включені до товарного знака як елементи, що не охороняються, якщо на це є згода відповідного компетентного органу або їх власника;

увійшли до загального вжитку як позначення товарів певного виду;

є загальноживаними символами і термінами;

вказують на вид, якість, кількість, властивості, призначення, цінність товарів, а також на місце і час їх виготовлення або збуту;

є неправильними або можуть ввести споживача в оману щодо товару (послуги) або його виготовлювача (надавача);

суперечать за своїм змістом суспільним інтересам, принципам гуманності та моралі.

Не можуть бути зареєстровані як товарні знаки позначення, тотожні або подібні настільки, що їх можна сплутати:

з товарними знаками, раніше зареєстрованими чи заявленими на реєстрацію в Україні на ім'я іншої особи щодо однорідних товарів;

з товарними знаками інших осіб, що охороняються без реєстрації на підставі міжнародних договорів України;

з фірмовими найменуваннями (або їх частиною), що належать іншим особам, які дістали право на ці найменування раніше за дату надходження заявки на товарний знак щодо однорідних товарів.

Не можуть бути зареєстровані як товарні знаки позначення або їх елементи, що містять найменування місць походження товарів, крім випадків, коли вони включені до товарного знака як елемент, що не охороняється, і власник свідоцтва на товарний знак має право користуватися таким найменуванням.

Не зареєструються як товарні знаки позначення, що відтворюють: промислові зразки, права на які належать в Україні іншим особам;

назви відомих в Україні наукових праць і творів літератури та мистецтва або цитати з них, твори мистецтва або їх фрагменти без згоди власника авторського права або відповідного компетентного органу;

прізвища, імена, псевдоніми та похідні від них, портрети і факсиміле осіб без їх згоди.

9. Раціоналізаторською визнається пропозиція, яка є новою і корисною для підприємства, якому вона подана, і передбачає створення або зміну конструкції виробів, технології виробництва і застосовуваної техніки або складу матеріалу.

Раціоналізаторська пропозиція є новою для підприємства, якому вона подана, якщо згідно з наявними на даному підприємстві джерелами інформації ця або тотожна поданій пропозиція не була відома в мірі, достатній для її практичного використання. Не визнається обставиною, що впливає на новизну раціоналізаторської пропозиції, її використання за ініціативою автора протягом не більше 3 місяців до подання заяви.

Раціоналізаторська пропозиція є корисною для підприємства, якому вона подана, якщо її використання дає змогу підвищити економічну ефективність або одержати інший позитивний ефект цим підприємством.

Не визнаються раціоналізаторськими пропозиції, які знижують надійність та інші показники якості продукції або погіршують умови праці, якість робіт, а також викликають або збільшують рівень забруднення навколишнього природного середовища.

Умови охороноспроможності об'єктів промислової власності
та раціоналізаторських пропозицій

6. Винаходу надається правова охорона, якщо він новий, має винахідницький рівень і промислово придатний.

Винахід визнається новим, якщо він не є частиною рівня техніки.

Винахід має винахідницький рівень, якщо він для спеціаліста явно не впливає з рівня техніки.

Рівень техніки визначається за всіма джерелами інформації, загальнодоступними в Україні та в іноземних державах до дати пріоритету винаходу.

Винахід визнається промислово придатним, якщо він може бути використаний у промисловості, сільському господарстві, охороні здоров'я та інших галузях народного господарства.

Об'єктами винаходу можуть бути пристрій, спосіб, речовина, штам мікроорганізму, культура клітини рослин і тварин, а також застосування відомого раніше пристрою, способу, речовини, штаму за новим призначенням.

Не визнаються винаходами:

наукові теорії;

методи організації й управління господарством;

умовні позначення, розклади, правила;

методи виконання розумових операцій;

алгоритми і програми для обчислювальних машин;

проекти і схеми планування споруд, будинків, територій;

пропозиції, що стосуються лише зовнішнього вигляду виробів і спрямовані на задоволення естетичних потреб.

Винаходи, що містять відомості, розголошення яких може завдати шкоди безпеці України, повинні бути визнані таємними в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

7. До промислового зразка належить форма, рисунок, розфарбовування або їх поєднання, що визначає зовнішній вигляд промислового виробу.

Патент видається на промисловий зразок, що є новим, оригінальним і промислово придатним.

Промисловий зразок визнається новим, якщо сукупність його суттєвих ознак невідома в Україні чи за кордоном до дати пріоритету промислового зразка.

Промисловий зразок визнається оригінальним, якщо заявлені форма, рисунок, розфарбовування або їх поєднання для фахівця в цій галузі не є явними при їх зоровому сприйнятті та оцінці.

Суттєві ознаки визначають відмінності зовнішнього вигляду промислового виробу в естетичних та ергономічних особливостях його форми, рисунка, розфарбовування або їх поєднання.

Промисловий зразок визнається промислово придатним, якщо він може бути відтворений промисловим способом у відповідному виробі для впровадження в оборот.

Відповідно до цього Положення не надається правова охорона рішенням:

що зумовлені виключно технічною функцією виробу;

що суперечать суспільним інтересам, принципам гуманності і моралі;

щодо об'єктів архітектури (в тому числі промислових, гідротехнічних та інших стаціонарних споруд), крім малих архітектурних форм;

щодо друкованої продукції;

щодо об'єктів нестійкої форми з рідких, газоподібних, сипких і подібних до них речовин.

8. Товарний знак і знак обслуговування (далі - товарний знак) - це позначення для відрізнення відповідно товарів і послуг, які виробляють чи надають одні фізичні або юридичні особи, від однорідних товарів і послуг (далі - товари), які виробляють чи надають інші фізичні або юридичні особи.

Як товарні знаки можуть бути зареєстровані словесні, зображувальні, об'ємні та інші позначення або їх комбінації.

Товарний знак може бути зареєстрований у будь-якому кольорі чи кольоровому поєднанні.

Не допускається реєстрація товарних знаків, що складаються лише з позначень, які:

не мають розрізняльної здатності;

являють собою державні герби, прапори й емблеми; офіційні назви держав; емблеми, скорочені або повні найменування міжнародних міжурядових організацій; офіційні контрольні, гарантійні та пробірні клейма, печатки; нагороди та інші відзнаки. Такі позначення можуть бути включені до товарного знака як елементи, що не охороняються, якщо на це є згода відповідного компетентного органу або їх власника;

увійшли до загального вжитку як позначення товарів певного виду;

є загальноживаними символами і термінами;

вказують на вид, якість, кількість, властивості, призначення,

цінність товарів, а також на місце і час їх виготовлення або збуту;

є неправильними або можуть ввести споживача в оману щодо товару (послуги) або його виготовлювача (надавача);

суперечать за своїм змістом суспільним інтересам, принципам гуманності та моралі.

Не можуть бути зареєстровані як товарні знаки позначення, тотожні або подібні настільки, що їх можна сплутати:

з товарними знаками, раніше зареєстрованими чи заявленими на реєстрацію в Україні на ім'я іншої особи щодо однорідних товарів;

з товарними знаками інших осіб, що охороняються без реєстрації на підставі міжнародних договорів України;

з фірмовими найменуваннями (або їх частиною), що належать іншим особам, які дістали право на ці найменування раніше за дату надходження заявки на товарний знак щодо однорідних товарів.

Не можуть бути зареєстровані як товарні знаки позначення або їх елементи, що містять найменування місць походження товарів, крім випадків, коли вони включені до товарного знака як елемент, що не охороняється, і власник свідоцтва на товарний знак має право користуватися таким найменуванням.

Не зареєструються як товарні знаки позначення, що відтворюють:

промислові зразки, права на які належать в Україні іншим особам;

назви відомих в Україні наукових праць і творів літератури та мистецтва або цитати з них, твори мистецтва або їх фрагменти без згоди власника авторського права або відповідного компетентного органу;

прізвища, імена, псевдоніми та похідні від них, портрети і факсиміле осіб без їх згоди.

9. Раціоналізаторською визнається пропозиція, яка є новою і корисною для підприємства, якому вона подана, і передбачає створення або зміну конструкції виробів, технології виробництва і застосовуваної техніки або складу матеріалу.

Раціоналізаторська пропозиція є новою для підприємства, якому вона подана, якщо згідно з наявними на даному підприємстві джерелами інформації ця або тотожна поданій пропозиція не була відома в мірі, достатній для її практичного використання. Не визнається обставиною, що впливає на новизну раціоналізаторської пропозиції, її використання за ініціативою автора протягом не більше 3 місяців до подання заяви.

Раціоналізаторська пропозиція є корисною для підприємства, якому вона подана, якщо її використання дає змогу підвищити економічну ефективність або одержати інший позитивний ефект цим підприємством.

Не визнаються раціоналізаторськими пропозиції, які знижують надійність та інші показники якості продукції або погіршують умови праці, якість робіт, а також викликають або збільшують рівень забруднення навколишнього природного середовища.

Категорія «конкурентоспроможність підприємства» характеризується переліком наступних властивостей: порівнюваність, просторовість, динамічність, предметність, атрибутивність, системність, об'єктивність.

Порівнюваність вказує на те, що конкурентоспроможність підприємства визначається та досліджується порівняно з реальними конкурентами, які виготовляють аналогічну продукцію чи надають послуги і функціонують на одному й тому ж ринку.

Просторовість означає те, що конкурентоспроможність підприємства визначається у межах певного конкретного ринку, адже за рівних умов підприємство може бути конкурентоспроможним на одному ринку та неконкурентоспроможним – на іншому.

Динамічність свідчить про те, що поняття конкурентоспроможності є обмеженим у часі, оскільки підприємство може бути конкурентоспроможним в одному періоді, і позбутися цих позицій в іншому. Тому, дослідження

конкурентоспроможності підприємства потребує постійної оцінки її рівня, моніторингу показників, що її характеризують та дослідження джерел її формування: техніко-екологічних, виробничих, реалізаційних, маркетингових, професійно-кваліфікаційно-кадрових, інноваційно-інвестиційних, організаційно-економічних.

Предметність передбачає виділення набору параметрів, які формують конкурентоспроможність підприємства, а саме: високу якість продукції; використання сучасних технічних засобів та технологій; високий рівень кваліфікації персоналу; формування позитивного іміджу підприємства та його продукції в свідомості споживачів; застосування комплексу маркетингу при просуванні продукції на ринок; забезпеченість підприємства матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами; наявність патентів на унікальні винаходи; використання прогресивних управлінських технологій тощо.

Атрибутивність вказує на виокремлення унікальних характеристик, які формують конкурентну перевагу підприємства (унікальність продукції, додатковий сервіс, оригінальна технологія виробництва тощо).

Системність передбачає дослідження всієї сукупності або максимально можливої кількості параметрів та умов, що формують конкурентоспроможність підприємства, а також взаємозв'язки між ними і взаємообумовленості їх складових. Тобто під системністю розуміють сукупність наукових методів і практичних прийомів розв'язання складних економічних проблем. [6].

Об'єктивність свідчить про те, що дослідження конкурентоспроможності підприємства повинно базуватися на достовірній, перевірній інформації, що реально відображає об'єктивну дійсність, а висновки повинні обґрунтовуватися точними аналітичними розрахунками .

Аналіз конкурентоспроможності підприємства на ринку допускає вивчення факторів, що впливають на відношення покупців до підприємства та її продукції і як результат — зміна частки продукції підприємства на ринку. Усі фактори конкурентоспроможності можна умовно розділити на зовнішні й внутрішні (рис. 2).

1. Конкурентоспроможність підприємства характеризує можливість та ефективність його адаптації до умов конкурентного середовища.

2. До властивостей, якими характеризується конкурентоспроможність підприємства можна віднести: порівнюваність, просторовість, динамічність,

предметність, атрибутивність, системність, об'єктивність. Дотримання названих властивостей є необхідною умовою проведення аналітичних досліджень, запорукою вирішення завдань та досягнення поставлених цілей підприємства.

3. Аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на конкурентоспроможність підприємства дає можливість: знизити рівень невизначеності й ризику в процесі виробничо-збутової діяльності підприємства; підвищити якість стратегічного планування й прогнозування виробничо-збутової діяльності підприємства; підвищити рівень конкурентоспроможності підприємства та його продукції; зберегти конкурентні позиції та збільшити частку ринку, що належить підприємству.

2 питання

Патентне право — підгалузь цивільного права, що регулює правовідносини, пов'язані зі створенням та використанням (виготовлення, застосування, продаж, інше введення в цивільний оборот) об'єктів інтелектуальної власності, що охороняються патентом. Нарівні із засобами індивідуалізації (товарними знаками, найменуваннями місць походження товарів тощо) згадані результати інтелектуальної діяльності входять в число об'єктів промислової власності.

Основні об'єкти патентування:

- Винахід — технічне рішення, що є новим, корисним у господарській діяльності і може бути практично застосоване;
- Корисна модель — нове технічне рішення, що не впливає із існуючого рівня техніки і є промислово придатним;
- Промисловий зразок — результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання, характеризується будь-яким новим видом форми, конфігурації, кольору чи сукупності цих елементів у продукті, що створює естетичне враження і є промислово придатним.

Не видаються патенти на винаходи, що:

- суперечать законам держави;
- суперечать принципам гуманності і моралі;
- шкодять публічному порядку.[1]

Не визнаються патентоспроможними:

- наукові відкриття;
- правила і методи інтелектуальної діяльності (бізнес-плани, ігрові правила тощо);
- способи діагностики і лікування хвороб;
- породи тварин;
- сорти рослин;
- речовини, отримані шляхом ядерних перетворень.

Винахід (корисна модель) - результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології.

Корисна модель - це нове промислово застосовуване технічне рішення, що має не дуже високий винахідницький рівень.

Набуття права інтелектуальної власності на винахід (корисну модель) засвідчується патентом.

Корисна модель - це результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології.

Відмінність полягає у вимогах (критеріях) необхідних для реєстрації обох об'єктів інтелектуальної власності і як наслідок в обсязі одержуваної охорони. Якщо бути точним, то існують певні умови отримання охорони для винаходи і для корисної моделі. Винахід вважається патентоздатним, якщо він є новим, має винахідницький рівень і є промислово придатним. Корисна ж модель, патентоспроможні, якщо вона є новою і промислово придатною.

Патент на винахід — авторське право на технічне рішення, що є новим, корисним у господарській діяльності і може застосовуватися практично. В процесі патентування кожен винахід проходить експертизу від офіційних експертів на предмет інноваційності та унікальності.

Патент на корисну модель. Корисні моделі є підвидом винаходів, однак, на відміну від останніх, мають коротший термін захисту (10 років в Україні, від 6 до 10 років у інших країнах) та менш жорсткі умови патентоздатності.

Патент на винахід – це охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство і право власності на винахід. Патент має територіальну дію, тобто якщо він зареєстрований на території України, то його правова охорона буде поширюватися виключно на території України.

Патент на корисну модель надає його власнику такі права:

- ВИКОРИСТОВУВАТИ корисну модель на свій розсуд;
- ДОЗВОЛЯТИ використання корисної моделі іншим особам;
- ЗАБОРОНЯТИ використання корисної моделі іншими особам;
- Право в судовому порядку ВИМАГАТИ відшкодування шкоди, а також інші компенсації в разі незаконного використання корисної моделі іншими особами.

ВІДМІННОСТІ КОРИСНОЇ МОДЕЛІ ВІД ВИНАХОДУ:

- Важливо! На відміну від винаходу, корисною моделлю можуть бути лише пристрої та способи.
- В якості корисної моделі не може бути надана охорона таким об'єктам, як речовина, виріб, штам мікроорганізму, культура рослин і тварин та інший біологічний матеріал тощо.
- Корисна модель не має винахідницького рівня. Це означає, що корисною моделлю може бути визнаний будь-який новий об'єкт, що відноситься до пристроїв або способів. При цьому в цілому таке нове технічне рішення об'єкта

може бути цілком очевидним для фахівця в цій галузі знань. Основна вимога – відомості про заявлене технічне рішення не повинні бути розкриті в будь-яких джерелах інформації.

- Права на корисну модель засвідчуються деклараційним патентом. Фактично, відповідність винаходу встановленим критеріям охороноздатності підтверджує держава шляхом проведення кваліфікаційної експертизи заявки на отримання патенту на винахід та прийняттям рішення про видачу такого патенту. А при подачі заявки на отримання патенту на корисну модель - сам заявник стверджує (декларує) її відповідність критеріям охороноздатності.

- При розгляді заявки на реєстрацію патенту не проводиться кваліфікаційна експертиза.

- Рішення про реєстрацію патенту приймається на підставі результатів формальної експертизи, яка не включає в себе перевірку за критерієм "новизна"

- Термін дії патенту на корисну модель становить 10 років, на винахід - 20 років.

Правова охорона не поширюється на такі об'єкти:

- сорти рослин і породи тварин;
- біологічні у своїй основі процеси відтворення рослин і тварин, що не належать до небіологічних та мікробіологічних процесів, а також продукти таких процесів;
- компонування напівпровідникових виробів;
- результати художнього конструювання;
- хірургічні чи терапевтичні способи лікування людини або тварини, способи діагностики організму людини або тварини;
- процеси клонування людини;
- процеси змінювання через зародкову лінію генетичної ідентичності людей;
- використання людських ембріонів для промислових або комерційних цілей;
- процеси змінювання генетичної ідентичності тварин, які можуть спричинити їх страждання без будь-якої істотної медичної користі для людей або тварин, а також тварин, виведених внаслідок такого процесу;
- людський організм на різних стадіях його формування та розвитку, а також просте виявлення одного з його елементів, зокрема послідовності або частини послідовності гена;
- продукт або процес, який стосується рослини чи тварини, використання якого обмежується певним сортом рослин чи певною породою тварин;
- продукт або процес, який стосується природного біологічного матеріалу, не відокремленого від свого природного середовища, або що не є продуктом технічного процесу.

Не можуть бути визнані корисною моделлю:

- Відкриття, наукові теорії та математичні методи;
- Методи інтелектуальної, господарської, організаційної та комерційної діяльності (планування, фінансування, кредитування, прогнозування тощо);
- Правила виконання фізичних вправ, проведення ігор, конкурсів, аукціонів;
- Проекти та схеми планування споруд, будівель, територій;
- Умовні позначення (дорожні знаки, маршрути, коди, шрифти), розклади, інструкції;
- Комп'ютерні програми;
- Форми подання інформації (у вигляді таблиці, діаграми, графіка тощо.)

Особа, яка бажає одержати патент на винахід (корисну модель) і має на це право, може подати заявку на його видачу до Національного органу інтелектуальної власності (далі - НОІВ), яке приймає, розглядає та проводить експертизу заявок.

Заявка подається до НОІВ на адресу Державного підприємства "Український інститут інтелектуальної власності" (далі – Укрпатент): вул. Глазунова, 1, м. Київ-42, 01601, Україна.

Вимоги до складу й оформлення матеріалів заявки, подання заявки визначаються Законом України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" та Правилами складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України № 22 від 22.01.2001 та зареєстрованими в Міністерстві юстиції України за № 173/5364 від 27.02.2001 (далі – Правила).

За дорученням заявника заявку можна подати через представника в справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) або іншу довірену особу.

Іноземні особи та особи без громадянства, які проживають чи мають постійне місцезнаходження поза межами України, реалізують свої права через представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).

Заявка - сукупність документів, необхідних для державної реєстрації винаходу (корисної моделі).

Заявка на винахід повинна стосуватися одного винаходу або групи винаходів, пов'язаних єдиним винахідницьким задумом (вимога єдиності винаходу).

Заявка на корисну модель повинна стосуватися однієї корисної моделі.

Заявка складається українською мовою й повинна містити:

- заяву про видачу патенту на винахід (корисну модель);
- опис винаходу (корисної моделі);
- формулу винаходу (корисної моделі);
- креслення (якщо на них є посилання в описі);
- реферат.

За подання заявки сплачується збір. Зазначений збір сплачується до спливу двох місяців від дати подання заявки. Цей строк продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу або протягом двох місяців після його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

Строки та порядок сплати зборів за подання заявки, а також їх розміри зазначені в Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України № 1716 від 23 грудня 2004 року (далі – Порядок).

Література

Базова

1. Артамонова Н.О. Аналіз патентних документів як інструмент управління інноваціями (частина перша)// Вісн. Кн. палати. – 2007. - № 10. – С. 34-36.
2. Грицик А.Р. Спосіб – основний об'єкт патентного права в фармацевтичній галузі / А.Р. Грицик, Т.Г. Стасів // Проблеми сучасного медичного наукознавства: Матер. наук.-практ. конф., 18-19 травня 2006 р.–Тернопіль, 2006. – С. 45–48.
3. Ковальчук Л.Я. Інноваційна та патентно-ліцензійна діяльність у медичній науці та охороні здоров'я: проблеми і перспективи / Л.Я. Ковальчук, К.С. Волков, В.В. Дем'яненко // Проблеми сучасного медичного наукознавства: Матер. наук.-практ. конф., 18-19 травня 2006 р.– Тернопіль, 2006. – С. 10–12.
4. Притуляк А.І. Патентно-інформаційні ресурси галузі та їх місце у розвитку науки/А.І.Притуляк//Проблеми сучасного медичного наукознавства: Матер. наук.-практ. конф., 18-19 травня 2006 р. – Тернопіль,2006. – С. 93–96.

Додаткова

1. Інтелектуальна власність: навч. посіб. Г.М. Остапович, О.М. Строженко, Г.В. Уманців, О.В. Фоміна. К.: Київ. НТЕУ, 2012. 456 с.
2. Цибульов П.М., Чебатарьов В.П. Популярно про інтелектуальну власність: абетка/ За заг. ред. М.В. Паладія. К.: ТОВ «Альфа-ПК», 2004. 56 с.
3. Світличний О.П. Право інтелектуальної власності: Підручник. Вид. 2, змін. і доп. К.: НУБіП України, 2017. – 355 с.
4. Штефан О.О. Право інтелектуальної власності: Акад. курс. К. : Ін Юре, 2007. – 696 с.